

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania G. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o ustalenie tymczasowego ustawodawstwa,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 12
marca 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 24 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 980/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od G.K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie) na rzecz adwokata W. M. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych), w tym należny podatek od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu G. K. w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 24 listopada 2022 r. oddalił apelację G. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 12 października 2021 r., którym oddalono wniesione przez nią odwołanie od decyzji z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle z dnia 16 lipca 2021 r. wydanej na podstawie art. 83 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 6 ust. 1 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji zabezpieczenia systemów zabezpieczenia społecznego stwierdzającej, że wnioskodawczyni od 1 stycznia 2020 r. do 5 kwietnia 2020 r. tymczasowo podlega ustawodawstwu polskiemu. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że prowadząc postępowanie w sprawie ustalenia ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego Zakład Ubezpieczeń Społecznych za sporny okres ustalił ustawodawstwo słowackie, z czym nie zgodziła się słowacka instytucja zabezpieczenia społecznego, wobec braku porozumienia pomiędzy instytucjami zabezpieczenia społecznego co do ustawodawstwa właściwego ustalił właściwość tymczasową ustawodawstwa polskiego.

Odwołująca się zaskarżyła powyższy wyrok skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

1) art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej: rozporządzenie podstawowe), zawierającego podstawy do postępowania w sprawie ustalania ustawodawstwa właściwego ubezpieczenia społecznego dla osoby normalnie wykonującej pracę najemną oraz pracę na własny rachunek w dwóch różnych Państwach Członkowskich przez zaniechanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Sąd drugiej instancji ustalenia zgodnie z dyspozycją tego przepisu realizacji bezwzględnego obowiązku, a więc potwierdzenia zastosowania w stosunku do skarżącej ustawodawstwa słowackiego od dnia 3 grudnia 2015 r. do 5 kwietnia 2020 r.;

2) art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

(Dz.U. L 284 z 30 października 2009 r., zwane dalej: rozporządzeniem wykonawczym) przez jego niezastosowanie przejawiające się w nieuwzględnieniu nadanego skarżącej numeru ubezpieczenia w registracnym liście, podczas gdy zgodnie z dyspozycją powyższego przepisu polska instytucja ubezpieczeniowa nie może tej okoliczności zignorować, istnienie bowiem tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą wyklucza dokonywanie ustaleń przeciwko dowodowi ubezpieczenia społecznego w innym państwie;

3) art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 powodując wątpliwości interpretacyjne przez przyjęcie zasadności ustalenia ustawodawstwa tymczasowego właściwego w Polsce, pomimo braku wszczęcia procedury dialogu i koncyliacji. Podnieść należy, iż formularz A1, który w tym przypadku rozstrzygnąłby przedmiotową kwestię jest wynikiem sfinalizowanej, prawidłowo przeprowadzonej procedury ustalania ustawodawstwa właściwego. W przypadku wnioskodawczym znaczenie ma jedynie registracyjny list FO, który potwierdza zgłoszenie wnioskodawczynie do systemu ubezpieczeń społecznych w Słowacji, ze względu na zawartą umowę o pracę, co jedynie także miało znaczenie dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Polsce. Wszelkie wątpliwości rozstrzygnęłyby wszczęta i prawidłowo przeprowadzona procedura dialogu i koncyliacji;

4) art. 1 ust. 2 lit. c w zw. z art. 5 ust. 1, art. 6, art. 16 rozporządzenia wykonawczego oraz Decyzji Nr A1 Komisji Administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, przez ustalenie ustawodawstwa polskiego jako tymczasowego, bez podjęcia współpracy między instytucjami i bez jednoczesnego powzięcia uzasadnionych wątpliwości w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, co doprowadziło do zaniechania wprowadzenia procedury dialogu i koncyliacji, określonej w art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego, jak i w postanowieniach Decyzji Nr A1 Komisji Administracyjnej określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielenia świadczeń na mocy rozporządzenia podstawowego, w szczególności, gdy Socialna Poistovňa jako instytucja przyjmująca nie miała podstaw by zaakceptować inne stanowisko niż słowackie i takie też stanowisko przyjęła;

5) art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.; dalej TFUE) w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 115 z dnia 9 maja 2008 r.; dalej TUE), przez ich niezastosowanie i wydanie rozstrzygnięcia na podstawie przepisów prawa krajowego zamiast na podstawie przepisów rozporządzeń unijnych.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do jej ponownego rozpoznania. Ponadto, wniosła o przyznanie i zasądzenie dla pełnomocnika z urzędu kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu, według norm prawem przepisanych.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała, że w sprawie zachodzi potrzeba dokonania wykładni istotnego zagadnienia prawnego.

W uzasadnieniu podniosła, że w realiach niniejszej sprawy zachodzi konieczność rozstrzygnięcia zagadnienia w zakresie stosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (rozporządzenie podstawowe) oraz art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (rozporządzenie wykonawcze). Skarżąca sformułowała następujące zagadnienia:

a. Czy art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że osoba informująca instytucję o wykonywaniu pracy w jednym państwie członkowskim, a prowadząca działalność gospodarczą w innym państwie członkowskim zobowiązana jest do przedłożenia także dokumentów i dowodów potwierdzających wykonywanie przez nią pracy w innych państwach członkowskich?

b. Czy procedurę ustalania ustawodawstwa właściwego unormowaną w art. 16 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, iż instytucja właściwa miejsca zamieszkania zainteresowanego, może uzależniać ustalenie ustawodawstwa właściwego w zakresie zabezpieczenia społecznego, od:

- przedstawienia przez zainteresowanego dowodów na wykonywanie pracy, powołując się na art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, w sytuacji, gdy w myśl art. 8 ust. 1 i ust. 2, art. 12 oraz art. 18 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) badanie i ocena stosunku pracy, podlega jurysdykcji kraju wykonywania pracy?

- przedstawienia przez zainteresowanego dokumentu A1 wydawanego przez instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy, skoro jest on dokumentem wieńczącym (art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego) procedurę ustalania ustawodawstwa właściwego a nie uzależniającym jej realizację? Ponadto, czy na zainteresowanym, który dysponował dokumentem A1, ważnym w określonym przedziale czasowym, ciąży obowiązek ponownego zwrócenia się z wnioskiem o poświadczenie ustalonego już ustawodawstwa, w sytuacji, gdy jego sytuacja faktyczna i prawna nie uległy zmianie?

- informacji uzyskanej od zagranicznej instytucji właściwej, nie opartej na wynikach jakiegokolwiek indywidualnego postępowania (czy to kontrolnego, czy wyjaśniającego, czy choćby sprawdzającego), będącej w kontrze do protokołu z kontroli przeprowadzonej przez tę samą instytucję u pracodawcy zainteresowanego?

c. Czy art. 16 ust. 2-5 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, iż sądy krajowe (w tym konkretnym przypadku polski i słowacki) nie mają kompetencji do rozstrzygania w kwestii ustalania ustawodawstwa właściwego, a wszelkie spory w tym względzie powinny zostać przekazane do rozstrzygnięcia Komisji Administracyjnej, w myśl Decyzji nr A1 Komisji Administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie procedury dialogu i koncyliacji (dalej jako Decyzja A1), której punkt 7 wymaga przedstawienia przez stronę występującą (tu: Socialną Poistovną) dowodów na poparcie odmiennego stanowiska?

d. Jeśli odpowiedź na powyższe pytanie jest negatywna, to jaką wartość prawną posiada dla instytucji właściwej miejsca zamieszkania zainteresowanego (tu: ZUS) wyrok poszerzonego składu Kolegium Administracyjnego Sądu Najwyższego Republiki Słowackiej z dnia 4 grudnia 2018 r. (IVs/II/2018), zgodnie z którym „zakład ubezpieczeń Socialna poistovna ani sądy nie posiadają kompetencji do wydania orzeczenia o powstaniu i ustaniu stosunków ubezpieczeniowych

w przypadku pracowników, co do których należy określić ustawodawstwo państwa, które dotyczy pracownika w sferze zabezpieczenia społecznego. O ustawodawstwie mającym zastosowanie decydują instytucje zabezpieczenia społecznego właściwych państw.”?

e. Jeśli odpowiedź na powyższe pytanie jest negatywna, to jaką wartość prawną posiada dla instytucji właściwej miejsca zamieszkania zainteresowanego (tu: ZUS) wykładnia płynąca z wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 stycznia 2017 r., III AUa 2353/15, zgodnie z którym: "bez znaczenia pozostaje przy tym fakt, iż wskazane wyżej postępowanie prowadzone przed instytucjami słowackimi, nie zostało dotąd prawomocnie zakończone. Ewentualne pozytywne dla odwołującego rozstrzygnięcie powyższego sporu, może bowiem stanowić podstawę do ponownego ustalenia na podstawie art. 83a ustawy systemowej, ustawodawstwa właściwego w zakresie zabezpieczeń społecznych z tytułu pracy najemnej wykonywanej na terenie Republiki Słowackiej”?

f. Czy art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego należy interpretować w ten sposób, iż ciężar dowodu spoczywa wyłącznie na osobie informującej, czy także na instytucji miejsca zamieszkania, w szczególności w zakresie, w jakim poddaje ona w wątpliwość okoliczności wskazane przez osobę informującą?

g. Czy art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, w szczególności sformułowanie „niezwłocznie” należy interpretować w ten sposób, że instytucja powinna tymczasowo określić ustawodawstwo właściwe zgodnie z informacją przekazaną przez osobę informującą bez możliwości prowadzenia wobec tej osoby postępowania wyjaśniającego?

h. Czy art. 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia wykonawczego należy interpretować w ten sposób, iż przewiduje on procedurę notyfikacji, tzn. poinformowania, zapewniając w ten sposób sprawność jej przeprowadzenia, która nie powinna prowadzić do rozciągnięcia okresu realizacji procedury ustalania ustawodawstwa właściwego na okres ponad 6 lat?

i. Czy art. 5 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że instytucja miejsca zamieszkania nie może skutecznie podważyć ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję

innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim?

j. Czy art. 8 ust. 1 i ust. 2, art. 12 oraz art. 18 ust. 2 rozporządzenia Rzym I należy interpretować w ten sposób, iż do badania i oceny stosunku pracy łączącego zainteresowanego ze słowackim pracodawcą kompetentne są słowackie instytucje, a zatem do rozstrzygnięcia w kwestii pracy marginalnej właściwa jest instytucja miejsca jej wykonywania (tu: Socialna Poistovňa), a nie instytucja miejsca zamieszkania (tu: ZUS)?

k. Czy Decyzję A1 należy interpretować w ten sposób, iż właściwe instytucje mogą nie wdrożyć procedury dialogu i koncyliacji, w sytuacji wystąpienia obiektywnych wątpliwości, tzn. w sytuacji, gdy zainteresowany dysponuje ważną umową o pracę, ważnym dokumentem zgłoszeniowym do ubezpieczenia, z nadanym numerem słowackiego ubezpieczenia, oraz - wbrew twierdzeniom (nie opartym na wynikach indywidualnego postępowania) instytucji właściwej miejsca wykonywania pracy o niewykonywaniu realnej pracy (pozytywnymi protokołami z kontroli przeprowadzonych u pracodawcy), a zamiast niej wszcząć postępowanie administracyjne i w konsekwencji sądowe, które rozciąga okres realizacji procedury ustalania ustawodawstwa właściwego na okres ponad 6 lat?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu

Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurystycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, strona wnosząca skargę kasacyjną powinna sformułować w niej wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz ze stosownym uzasadnieniem. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty prawne świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. Zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne - w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości - musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na których tle takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Przedstawione przez skarżącą zagadnienia prawne nie czynią zadość tym wymaganiom. Przedstawione we wniosku pytania nie stanowią istotnych zagadnień prawnych gdyż podnoszone we wniosku kwestie były przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego, który w sposób wyczerpujący omówił wszystkie zagadnienia poruszone w niniejszej skardze dotyczące podlegania właściwemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych osoby zamieszkującej i prowadzącej działalność gospodarczą w Polsce oraz jednocześnie wykonującej pracę na podstawie umowy o pracę w Słowacji (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 23 czerwca 2021 r., I USKP 40/21, OSNP 2022 nr 5, poz. 51, z 13 kwietnia 2021 r., I USKP 78/21, LEX nr 3224248, z 3 lutego 2021 r., I USKP 5/21, OSNP 2021 nr 12, poz. 138, z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 grudnia 2021 r., I USK 315/21, LEX nr 3271058, z 15 grudnia 2021 r., II USK 348/21, LEX nr 3273647, z 21

października 2021 r., I USK 280/21, LEX nr 3520619, z 27 września 2016 r., I UZ 14/16, LEX nr 2153430, z 20 listopada 2016 r., I UZ 48/16, LEX nr 2203530). Nadto w uzasadnieniu wniosku skarżąca sama odpowiada na zadane pytania.

Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę, że jeżeli przedmiotem decyzji organu rentowego jest ustalenie ustawodawstwa właściwego w trybie art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, to musi być ona zwieńczeniem prawidłowo przeprowadzonej procedury dialogu i koncyliacji między zainteresowanymi państwami członkowskimi, przewidzianej w tym akcie prawnym i mającej na celu urzeczywistnienie zasady, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego).

Przestrzegania tej procedury wymaga zasada lojalnej współpracy wyrażona w art. 4 ust. 3 TUE i uszczegółowiona w art. 76 rozporządzenia podstawowego. Tym samym istotą sprawy w postępowaniu prowadzonym z odwołania od tego rodzaju decyzji jest kontrola dochowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazanej wyżej procedury. Z powyższego wynika, że w postępowaniach mających za przedmiot podleganie ustawodawstwu właściwemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, zarówno sąd ubezpieczeń społecznych, jak i Zakład Ubezpieczeń Społecznych pozbawione zostały kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim. W postępowaniach tych sąd skupia się wyłącznie na kontroli wykonania przez organ rentowy zasady lojalnej współpracy uszczegółowionej w rozporządzeniu wykonawczym. Ustalenie ustawodawstwa właściwego musi być więc poprzedzone obowiązującą procedurą dialogu i koncyliacji między zainteresowanymi państwami członkowskimi. Wytycza to istotę sprawy w postępowaniu sądowym, która polega na kontroli wywiązania się organu rentowego z wymagań wynikających z rozporządzenia wykonawczego (uchwała Sądu Najwyższego z 9 września 2020 r., III UZP 4/18, OSNP 2021 nr 4, poz. 41 i cytowane tam orzecznictwo).

Jak skonstatował Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16 (LEX nr 2153430) oraz z dnia 23 listopada 2016 r., I UZ 48/16, (LEX nr 2203530), wyznaczone zakresem art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego obowiązki instytucji właściwej miejsca świadczenia pracy sprowadzają się jednak do udzielenia (także z własnej inicjatywy) stosownych wyjaśnień i przedstawienia swojego stanowiska (opinii) odnośnie do ustawodawstwa właściwego. Ani przepisy rozporządzenia wykonawczego, ani też decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej nie stawiają bowiem w tym zakresie żadnych wymagań formalnych, w szczególności nie wymaga się wydania przez instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy najemnej formalnej decyzji w indywidualnej sprawie. Opinia ta może więc przybrać postać pisma (informacji), stąd dla oceny, czy przedstawione w nim stanowisko ma zastosowanie do indywidualnej sytuacji zainteresowanego występującego z wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa, ważna jest jego treść. Jeśli w informacji podaje się, że pracownicy nie świadczyli rzeczywistej pracy, a następnie instytucja ubezpieczeniowa państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę podmiot zatrudniający, wydaje decyzję ustalającą, że w stosunku do ubezpieczonego, jako pracownika tego podmiotu, "nie powstały obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne", to jest to równoznaczne z wyrażeniem stanowiska odnośnie do braku tytułu do podlegania pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu, a w konsekwencji stanowiska o braku konkurencji tytułów ubezpieczenia w rozumieniu art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego. W takiej zaś sytuacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wydając decyzję o ustaleniu ustawodawstwa polskiego, nie dokonuje nieuprawnionej, "samodzielnej" oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia, ale jedynie uwzględnia stanowisko instytucji ubezpieczeniowej państwa członkowskiego, na obszarze, którego miała być świadczona praca najemna.

W niniejszej sprawie ZUS jako instytucja miejsca zamieszkania ubezpieczonej wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek przeprowadził postępowanie zmierzające, zgodnie z art. 11 ust. 1 rozporządzenia zasadniczego, do ustalenia ustawodawstwa tylko jednego Państwa Członkowskiego. W wyniku tego postępowania po ustaleniu, że ubezpieczona pracę najemną wykonywała na terytorium Republiki Słowacji zgodnie z określoną w

art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, kolejnymi pismami z dnia 8 czerwca 2021 r. i z dnia 30 czerwca 2021 r. stwierdził, że G. K. w zakresie zabezpieczenia społecznego podlega ustawodawstwu słowackiemu. O swoim stanowisku zgodnie z procedurą określoną w art. 16 rozporządzenia wykonawczego zawiadomił instytucję słowacką, która w piśmie z dnia 30 sierpnia 2021 r. wyraziła swój sprzeciw, stojąc na stanowisku, że ubezpieczona podlega ustawodawstwu polskiemu. W uzasadnieniu swojego stanowiska Socjalna Poistovna podała, że jej zdaniem praca ubezpieczonej na terytorium Słowacji nie była faktycznie świadczona, co uzasadnia podleganie ustawodawstwu polskiemu z racji wykonywanej tam pracy na własny rachunek. Powyższe zgodnie z treścią art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego implikowało wydanie decyzji tymczasowo ustalającej podleganiu ustawodawstwu polskiemu, tak ustalone tymczasowo ustawodawstwo obowiązywać będzie do zakończenia postępowania określonego w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego w wyniku, którego zostanie ustalone ustawodawstwo ostateczne.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanych przesłanek przysądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania orzeczono stosownie do art. 98 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.), a o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięto na podstawie na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1184 ze zm.) w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 listopada 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18 ze zm.) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 grudnia 2022 r., sygn. akt SK 78/21.

[SOP]

[a!]

